

**Gemeente
Rotterdam**

Voortgangsrapportage Uit de Knoop en Reset Rotterdam

Van

Wethouder M. Grauss

Datum

Februari 2022

Cluster

Maatschappelijke Ontwikkeling

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Speerpunten Uit de Knoop	5
2.1	Samen met de stad	5
2.1.1	Themajaar armoede.	5
2.1.2	Subsidies	5
2.1.3	Voedsel	6
2.2	Doorbreken taboe	7
2.2.1	Communicatie Campagne Schuldstop	7
2.3	Verbetering toegang en informatievoorziening	8
2.3.1	Programma Toegankelijk toekennen	8
2.4	Bejegening	8
2.5	Dienstverlening op orde	10
2.5.1	Grip op geldzaken en de keten schulddienstverlening	10
2.5.2	Stress sensitieve dienstverlening en goede samenwerking	10
2.6	Gezamenlijke aanpak beleidsterreinen	11
2.6.1	Evaluatie gezinsaanpak	11
2.6.2	Energiearmoede	11
2.6.3	Evaluatie pilot "versneld schuldregelen" en 'Initiatiefvoorstel Experiment Schuldenopkoopfonds' (20bb9344)	12
2.6.3.1	Deelproject "kwijschelden saneringskrediet"	13
2.6.3.2	Deelproject "achterstallige boekhouding"	13
2.6.3.3	Overige hulp aan ondernemers	14
2.6.4	Gebiedsgericht werken	15
2.6.5	Armoede en gezondheid	15
3	Collegetarget	17
4	Resultaten acties Uit de knoop	18
5	Resultaten Reset Rotterdam	21
6	Resultaten Laat deze gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden	29
7	Bijlage 1 – subsidieoverzicht 2021	34

8 Bijlage 2 – Feitenkaart armoede en schulden

37

1 Inleiding

Voor u ligt de laatste voortgangsrapportage van het beleidskader Uit de knoop. We hebben met uw raad afgesproken dat we elk jaar rapporteren over de voortgang van het armoede- en schuldenbeleid. Zoals u in de begeleidende brief hebt kunnen lezen is er voor het laatste rapportage moment gekozen om naast de begeleidende brief een uitgebreide voortgangsrapportage mee te sturen. Deze voortgangsrapportage richt zich op de voortgang van 'Uit de knoop', 'Reset Rotterdam' en de aanvullende corona aanpak 'Laat de gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden'.

In deze rapportage vindt u allereerst een stand van zaken per speerpunt van 'Uit de knoop' vervolgens vindt u in hoofdstuk 2 een update over het college target en als laatst vindt u in de bijgevoegde tabellen (hoofdstuk 3, 4 en 5) de voortgang op alle acties.

2 Speerpunten Uit de Knoop

2.1 Samen met de stad

Armoede is een complex vraagstuk dat we niet alleen als gemeente kunnen oplossen. Het vertrouwen in de overheid is de laatste jaren steeds meer gedaald. Naast dat armoede een gezamenlijke en integrale aanpak behoeft, is het dus ook noodzakelijk samen te werken met partijen in de stad, die veelal meer vertrouwen krijgen van Rotterdammers.

2.1.1 Themajaar armoede.

Op 6 juni 2019 is de motie 'themajaar armoedebestrijding' (19bb16931) door uw raad aangenomen. Inmiddels heeft de uitwerking van deze motie geresulteerd in het themajaar armoede. Dit themajaar, dat sinds april 2021 de titel 'Arm in arm, Rotterdammers tegen armoede' kent, staat in het teken van samenwerken met de stad. Naast het sluiten van slimme samenwerkingen staat het meer laten zien in de stad wat er allemaal gebeurt om armoede aan te pakken centraal. Het themajaar loopt van april 2021 t/m april 2022.

- Gedurende de eerste helft van het themajaar stonden de slimme samenwerkingen centraal. Slimme samenwerkingen zijn nieuwe initiatieven of initiatieven die aan elkaar gekoppeld zijn tijdens het themajaar. Deze samenwerkingen zijn gesloten in verschillende domeinen: Werk & Inkomen (waaronder bedrijven), Gezondheid en Zorg, Laaggeletterdheid, Onderwijs en Cultuur & Sport. Deze aanmeldingen zijn beoordeeld door een jury van ervaringsdeskundigen en uiteindelijk hebben 9 initiatieven zich gepresenteerd tijdens het congres.
- Het eerste half jaar is afgesloten met een congres in de Doelen op 4 oktober 2021. Ondanks de steeds wisselende coronamaatregelen hebben we een door de stad goed ontvangen congres georganiseerd, waar we positief op terug kijken. De dag was voor en door ervaringsdeskundigen en dit was terug te zien in het gemêleerde programma en publiek. Ook zijn de eerste resultaten van de toekomstagenda door Warm Rotterdam gepresenteerd tijdens dit congres.

In 2022 loopt het themajaar armoede door en gaan we verder aan de slag met filmvertoningen van de documentaire 'Er is genoeg'. Tijdens deze bijeenkomsten voeren we ook dialogen over het thema armoede en vragen we Rotterdammers om hun input voor de Toekomstagenda armoede voor de stad. Het projectteam 'Er is genoeg' en stichting Warm Rotterdam trekken dit proces en zorgen voor input voor deze agenda van Rotterdammers, waaronder ervaringsdeskundigen en organisaties. De toekomstagenda wordt met de politiek en de stad gedeeld tijdens een bijeenkomst van Warm Rotterdam begin maart 2022.

2.1.2 Subsidies

Een belangrijk onderdeel van samenwerken met organisaties in de stad is de mogelijkheid tot het bieden van subsidies. Wethouder Grauss heeft tijdens de begrotingsbehandeling toegezegd (21bb013777) u een korte evaluatie over de subsidies toe te sturen in deze voortgangsbrief:

Na vaststelling van het beleidskader Uit de knoop hebben we ook de subsidieregeling armoede- en schuldenaanpak Rotterdam 2020-2022 gepubliceerd. Deze regeling geeft partijen in de stad de mogelijkheid subsidies tot een bedrag van 50.000 euro aan te vragen voor activiteiten met de volgende doeleinden:

- het activeren, inzetten en onderhouden van een netwerk van ervaringsdeskundigen;

- het bevorderen van sport- en cultuurparticipatie van Rotterdamse jongeren die opgroeien in armoede;
- het onderhouden van een wijknetwerk rondom armoede en schulden;
- het bevorderen van financiële zelfredzaamheid;
- energietransitie;
- het tegengaan van voedselverspilling of bevorderen van hergebruik ten gunste van huishoudens met een laag inkomen;
- de gezondheidsbevordering bij inwoners die opgroeien in armoede;
- het bevorderen van de sociaal emotionele competenties van kinderen die opgroeien in armoede;
- het vergroten van het bereik van minimaregelingen;
- bestaande of nieuwe activiteiten die passen binnen de doelstellingen van het Beleidskader Armoedeaanpak 2019-2022 Uit de Knoop en het Uitvoeringsplan Rotterdamse Schuldenaanpak, Reset Rotterdam.

In het eerste jaar van de subsidieregeling werd er beperkt gebruik van gemaakt, maar inmiddels weten partijen ons steeds beter te vinden en worden er veel subsidies aangevraagd. Het subsidiebudget van 2021 is volledig opgegaan, ook voor 2022 zijn er alweer veel aanvragen gedaan. De subsidies zijn zowel voor stedelijke initiatieven, als enkele gebiedsgerichte initiatieven. Om u een idee te geven van de projecten die we subsidiëren volgt hieronder een aantal voorbeelden:

- Van Veldhuizenstichting; een organisatie die informele gezinsaanpak biedt om gezinnen intensief en langdurig te begeleiding en zo verder vooruit te helpen op verschillende domeinen in hun leven.
- Positive Minds: een subsidie voor leskisten met hierin boeken en een lesbrief over het bespreekbaar maken van armoede in de klas;
- Stichting MAIT, zij bieden ondersteuning aan Rotterdammers met schulden of vragen over financiën;
- Diversion, een organisatie die financiële educatie biedt voor het onderwijs. Wij verstrekken subsidie voor lessen in het VO en MBO.

In de bijlage van deze rapportage vindt u een meer gedetailleerd overzicht van de subsidieaanvragen in 2021.

We stellen u voor met bovenstaande en bijgevoegde informatie de toezegging 21bb013777 als afgedaan te beschouwen.

2.1.3 Voedsel

In 2021 hebben we een onderzoek laten doen naar voedselinitiatieven in de stad. Het onderzoek is uitgevoerd door Bureau Bartels, een onderzoeksbureau dat gespecialiseerd is in vraagstukken rondom armoede en schulden.

Het is ons de afgelopen jaren opgevallen dat veel subsidieaanvragen afkomstig zijn van voedselinitiatieven. Voedselinitiatieven zijn organisaties die in verschillende vormen voedselhulp bieden aan Rotterdammers met een laag inkomen. Dit kan zijn in de vorm van pakketten (zoals de Voedselbank), maar ook in maaltijden of sociale restaurants waar mensen tegen een klein bedrag samen kunnen eten (bijvoorbeeld Hotspot Hutspot). Ook andere organisaties als Stichting de Verre Bergen en het Laurensfonds hebben de constatering gedaan dat Rotterdam veel verschillende voedselinitiatieven kent. Daarom hebben we in 2021 gezamenlijk een onderzoek laten uitvoeren. Het doel van het onderzoek

was meer inzicht te krijgen in de vraag en het aanbod rondom voedselinitiatieven in Rotterdam. Het onderzoek heeft een aantal belangrijke uitkomsten opgeleverd.

Uit het onderzoek blijkt dat veel verschillende organisaties in Rotterdam zich inzetten om het voedselprobleem als gevolg van armoede te verminderen. De initiatiefnemers en gebruikers van voedselinitiatieven zien kansen voor de toekomst wat betreft het wegnemen van de oorzaken dan wel het verzachten van de gevolgen van het voedselgebrek. De volgende kansen zijn geformuleerd:

1. Het opbouwen dan wel versterken van de samenwerking tussen verschillende voedselinitiatieven;
2. Het (verder) vergroten van de bekendheid van het aanbod aan voedselinitiatieven onder de initiatiefnemers en de doelgroep;
3. Het (verder) vergroten van de wederzijdse bekendheid tussen hulpinstanties en voedselinitiatieven;
4. Een herinrichting van de voedselketen.

In 2022 werken we samen met stichting de Verre Bergen en het Laurensfonds deze kansen verder uit. Ook geven we deze uitkomsten mee aan het nieuwe college als input voor een nieuw beleidskader armoede en schulden.

2.2 Doorbreken taboe

Taboe en schaamte kunnen ertoe leiden dat mensen niet (tijdig) op zoek gaan naar passende hulpverlening. Door corona lijkt het taboe op armoede en schulden minder groot geworden. Omdat door de vele berichtgeving over onder andere verlies van banen en verlies van omzet door ondernemers mensen zich minder 'de enige' voelen die met armoede of schulden te maken hebben. We zetten als gemeente in op het doorbreken van het taboe rondom geldproblemen:

2.2.1 Communicatie Campagne Schuldstop

In 2021 is de campagne Schuldstop gestart. Deze campagne is een vervolg op de publiekscampagne vanuit het Rijk 'Kom jij eruit?' en onze eigen campagne in 2020 naar aanleiding van de coronacrisis 'Rotterdam Sterker Door'. Waar de voorgaande campagnes voornamelijk gericht waren op het bespreekbaar maken van schulden en armoede, is Schuldstop gericht op actie, namelijk om Rotterdammers de stap te laten zetten richting schulddienstverlening. Met deze campagne zetten we de laatste stap in de driejarige campagne rondom geldzaken.

Schuldstop is een gezamenlijke campagne van de gemeente Rotterdam en externe partners om de Rotterdammers erop te wijzen waar zij voor ondersteuning bij het aanpakken van hun schulden terecht kunnen. Op 18 oktober 2021 is de campagne van start gegaan als 'social mediacampagne' met voornamelijk digitaal materiaal zoals korte filmpjes. De partners in het netwerk van schulddienstverlening dragen bij aan het verspreiden van de filmpjes. De campagne speelt in op 'live-events' die schulden kunnen veroorzaken, zoals 18 jaar oud worden of het verliezen van je baan. Van de verschillende doelgroepen die we willen bereiken met deze campagne ligt de focus nu op jongeren en zzp'ers & ondernemers. Via de website www.schuldstop.nl kunnen Rotterdammers vinden bij welke medewerkers van de gemeente en andere professionals zij terecht kunnen voor hulp. Na de jaarwisseling is de

campagne, zowel digitaal als fysiek, verder uitgebreid en zetten we ook in op nieuwe doelgroepen.

2.3 **Verbetering toegang en informatievoorziening**

We hebben ook geïnvesteerd in een betere toegang en informatievoorziening over onze dienstverlening door middel van het programma 'Toegankelijk toekennen'. Door corona zijn er meer en nieuwe groepen Rotterdammers, zoals ZZP'ers, die van onze dienstverlening gebruik kunnen maken. De noodzaak dit zo toegankelijk mogelijk te maken is hierdoor nog groter geworden.

2.3.1 **Programma Toegankelijk toekennen**

Dit programma kent twee sporen: het optimalisatiespoor en het innovatiespoor. Beiden zijn gericht op het toegankelijker maken van de inkomensondersteuning. In het optimalisatiespoor wordt gewerkt aan verbeteringen van de inkomensondersteuning op de korte termijn. Daarin zijn in het afgelopen jaar de volgende resultaten gerealiseerd om de inkomensondersteuning beter toegankelijk en vindbaar te maken:

- Op 23 september 2021 zijn nieuwe, gebruikersvriendelijkere aanvraagformulieren van de armoederegelingen beschikbaar gekomen.
- De overzichtspagina Extraatje010 [Hulp bij rondkomen - extraatje010 | Rotterdam.nl](https://www.rotterdam.nl/hulp-bij-rondkomen-extraatje010) is online, met daarop een overzicht van de Rotterdamse aanvullende inkomensondersteuning.
- Daarnaast is een goede samenwerking tot stand gekomen met diverse partijen in de stad, onder andere het Informatiepunt Digitale Overheid van de bibliotheek, het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Meedoen. Zo zorgen we ervoor dat alle informatie over de armoederegelingen beter vindbaar is. Ook werken we continue aan gebruiksvriendelijkheid en gebruiksgemak door middel van feedback van Rotterdammers.

In de komende periode werken we binnen het programma zekeR (het innovatiespoor) aan het verbreden van de digitale basis, waarmee we de Rotterdammer een integraal advies kunnen geven over alle Rotterdamse inkomens- en armoederegelingen. Vervolgens ligt in Q1 2022 de focus op het realiseren van de functionaliteit waarmee een Rotterdammer niet alleen advies kan vragen online, maar daar ook een aanvraag voor individuele inkomenstoelage kan indienen. De realisatie van deze regelingen hebben een afhankelijkheid met de oplevering van de Aanvraag Levensonderhoud van het programma ADIDAS. Deze oplevering was gepland voor Q3 2021, maar is vertraagd. Hierover is de raad via de Monitor ICT-projecten (MIP) geïnformeerd. Ook heeft wethouder Moti hier op 3 november de commissie WIISA over geïnformeerd. Dit betekent concreet dat, in tegenstelling tot de werkpremie, de individuele inkomenstoelage helaas niet kan worden opgeleverd in de huidige collegeperiode (18 maart 2022).

2.4 Bejegening

Een ander speerpunt uit de armoedeaanpak dat de afgelopen periode veel aandacht heeft gekregen is bejegening. Een kernbegrip hierin is de menselijke maat. Dit zien we terug in de Rotterdamse bijdrage in de aanpak van de gevolgen van de kinderopvangtoeslag affaire, maar ook in de stress sensitieve dienstverlening en sociaal incasseren, waar we later in deze brief op terugkomen.

Kinderopvang toeslagenaffaire en menselijke maat

Gedupeerde ouders in de kinderopvang toeslagenaffaire is 'ongekend onrecht' aangedaan door de Rijksoverheid. Hierdoor is het vertrouwen tussen burger en overheid ernstig beschadigd. De gemeente is ook een overheidsinstelling en genoemde affaire heeft ons doen nadenken over ons eigen handelen. De gemeente is in 2021 aan de slag is gegaan met de ontwikkeling van een samenhangend pakket van maatregelen over de menselijke maat (maatwerk) op verschillende beleidsterreinen. Wij zijn op zoek gegaan naar een nieuwe en betere balans in ons handelen als gemeente. Een balans waar de leefwereld van de Rotterdammer leidend is en de systeemwereld die ons helpt het werk te doen, ondersteunend is. En niet andersom.

De toeslagenaffaire laat onder andere de noodzaak zien om als overheid vanuit een ander mensbeeld te werken. Vanuit de gedachte van doelmatigheid, rechtmatigheid en objectiviteit zijn de afgelopen jaren systemen ontworpen die veelal gebaseerd zijn op wantrouwen in plaats van vertrouwen. Er was (en is) soms nauwelijks of geen ruimte meer voor individuele afwegingen en maatwerk, die recht doen aan de diversiteit van (kwetsbare) mensen met soms complexe problemen. Juist die diversiteit vraagt om overheidshandelen waarbij menselijkheid, respect, compassie en wederkerigheid centraal staan.

Wederkerigheid waarbij de overheid zoekt naar 'begripvolle verbinding' met haar inwoners. Een gemeente waarbinnen onze medewerkers werken vanuit het hart en met verstand. Waar ruimte is voor individueel maatwerk met systemen die dat mogelijk maken. Ons uitgangspunt als gemeente is dat de Rotterdammer – burgers, bedrijven, bezoekers en organisaties - ons vertrekpunt moet zijn en niet het systeem. Daarbij schuiven we wet- en regelgeving niet opzij, maar handelen we meer vanuit de bedoeling van die wetten en regels.

Welke uitgangspunten wij hanteren en welke maatregelen wij nemen om de menselijke maat terug te brengen in onze processen (op allerlei beleidsterreinen) kunt u teruglezen in de brief 21bb9442 over 'De Menselijke maat' die we u in juli 2021 hebben gestuurd. In februari 2022 kunt u over dit onderwerp een nieuwe brief verwachten.

Daarnaast informeren wij uw raad periodiek over de voortgang van de ondersteuning aan gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire. De eerste brief over dit onderwerp (21MO04009) heeft u eind oktober 2021 ontvangen. De volgende brief ontvangt u begin februari 2022.

In alle clusters zijn Verbeterteams Menselijke Maat gestart. Deze verbeterteams zijn samengesteld met medewerkers die werkzaam zijn in de uitvoering, management en medewerkers die zich bezighouden met het behandelen van klachten en bezwaren. Dit heeft geleid tot een aantal concrete verbeteracties die direct in gang zijn gezet. Zo wordt o.a. ingezet op verbeteracties rondom:

- de bijzondere bijstand bij de doelgroep jongeren en het verzamelen van documenten;
- toegankelijk toekennen en sociaal incasseren;
- verminderen boetes bij het schenden van de inlichtingenplicht;
- hulp bij kwijtschelding;
- stress sensitieve dienstverlening in de schulden- en armoedeaanpak.

In de bijlage bij de genoemde brief vindt u een (niet uitputtend) overzicht van alle lopende verbeteracties.

2.5 Dienstverlening op orde

Het op orde brengen en houden van de dienstverlening blijft een belangrijk speerpunt in de armoede- en schuldenaanpak. Ook het afgelopen jaar is hier hard aan gewerkt. De afdeling Grip op Geldzaken als permanent onderdeel van de schuldenaanpak van gemeente Rotterdam zet samen met de Kredietbank Rotterdam alles op alles om het motto “bereik vergroten en uitval beperken” werkelijkheid te laten worden.

2.5.1 Grip op geldzaken en de keten schulddienstverlening

Inmiddels is het Programma Schuldenaanpak per september 2021 gestopt omdat we de nieuwe manier van werken uit Reset Rotterdam, die door het programma in gang is gezet, hebben geborgd binnen de organisatie van de gemeente Rotterdam. Het Expertise Team Financiën (ETF), is een onderdeel van de in 2021 opgerichte afdeling Grip op Geldzaken (GoG). Ook het Hulpteam Geldzaken dat zich bezighoudt met vroegsignalering en outreachend werken en het team Regie op Bewind (zie tabel resultaten Reset Rotterdam, onder 8) zijn gerealiseerd als onderdeel van GoG. Het team Regie Bewindvoering zorgt er, onder andere met het convenant met bewindvoerders, voor dat Rotterdammers eerder worden doorgeleid naar de KBR, waardoor er sneller aan het aanpakken van de schulden kan worden gewerkt. De medewerkers van GoG zorgen er samen voor dat Rotterdammers die hulp nodig hebben bij hun geldzaken, of dat nou (al) problematische schulden zijn of niet, laagdrempelig geholpen worden. Dat was ook in 2021, met opnieuw (milde) lockdowns, niet eenvoudig. Er waren immers minder mogelijkheden om fysiek gesprekken te voeren, iets dat belangrijk is bij het opbouwen van vertrouwen.

2.5.2 Stress sensitieve dienstverlening en goede samenwerking

De stress-sensitieve manier van werken is belangrijk in de Rotterdamse aanpak van schulddienstverlening. Onderdeel hiervan is rekening houden met de stress die Rotterdammers ervaren door de (problematische) schulden en wat dat doet voor het doervermogen. Daarvoor is het van belang dat we de tijd nemen voor de Rotterdammers, ze bij de hand nemen en echt te helpen. Het kan daardoor soms meer dan een jaar duren voordat iemand echt toe is aan het zetten van de stap naar de KBR. Het effect van stress sensitieve dienstverlening zien we terug in onze resultaten, want bij de uitval bij schulddienstverleningstrajecten is sterk verlaagd. Daarnaast zien we ook dat trajecten die gestart zijn in 2019 of 2020 in het afgelopen jaar meer geleid hebben tot een ondertekend ondersteuningsplan in 2021. De lange adem, geduld en oog hebben voor wat de schulden met Rotterdammers doet, werpt zijn vruchten af. Daarvoor was wel echt een herinrichting nodig, met de nieuwe afdeling GoG, die samen met de professionals van de KBR laten zien

dat schulddienstverlening echt een vak is. Dat neemt niet weg dat samenwerking tussen de vele afdelingen van de gemeente en alle andere partners essentieel is. Zonder de toeleiding van Rotterdammers met schulden, onder andere vanuit de Vraagwijzers, Wijkteams en Werk&Inkomen naar het ETF zijn we veel minder effectief. En soms moeten we simpelweg naar de mensen toe, om de stap naar de gemeente makkelijker te maken. Samen werken we aan een goede schulddienstverlening, zodat we ons doel kunnen bereiken: het bereik van Rotterdammers met financiële problemen vergroten en de uitval in schulddienstverlening verkleinen. Voorbeelden van deze samenwerking zijn de snellere toeleiding door Wmo-aanbieders richting het ETF, het grotere bereik van jongeren door samenwerking met het Jongerenloket en de inzet van het Jongerenperspectieffonds en andere innovatieve manieren om meer Rotterdammers naar de schulddienstverlening te leiden. Zie voor meer voorbeelden de bijlage tabel Resultaten Reset.

2.6 Gezamenlijke aanpak beleidsterreinen

De aanpak van armoede heeft een integrale aanpak, daarom werken we hier binnen de gemeente aan vanuit verschillende beleidsterreinen. In 2021 hebben we dit verder voortgezet en geven we hierbij twee belangrijke updates.

2.6.1 Evaluatie gezinsaanpak

Doel van de pilot 'integrale intensieve gezinsaanpak kinderen in armoede' is de ontwikkelkansen voor kinderen en hun ouders uit gezinnen met geldzorgen te verbeteren. Deze gezinnen gaan vaak niet zelf op zoek naar ondersteuning vanwege onbekendheid met het aanbod of wantrouwen in de reguliere hulpverlening. Voor deze gezinnen is een actieve benadering nodig met inzet van gezinsondersteuners om hen toch te bereiken. Het gaat om een pilot van november 2019 tot eind 2022 in Tarwewijk, Carnisse, Crooswijk en Bospolder-Tussendijken. De doelstelling is om een instroom van 500 gezinnen te realiseren. Tot en met 1 december 2021 zijn 590 gezinnen ingestroomd.

De werkwijze van de gezinsondersteuners kenmerkt zich onder meer door versterken van vertrouwen, verminderen van stress, direct helpen, laagdrempeligheid en vaardigheden aanleren. De ondersteuning duurt maximaal 18 maanden. In de praktijk zien we positieve reacties op de actieve en laagdrempelige (bijv. spreekuur op scholen) benadering van gezinnen. Alhoewel er nog geen eindevaluatie is, die komt eind 2022, zijn al positieve effecten te zien. Zowel qua bereik (meer dan 500 gezinnen en dit aantal neemt nog toe) als qua effecten bij gezinnen. De ondersteuning richt zich vaak op eerst aanpakken van acute problemen (dreigende huisuitzetting, geen eten in huis of ontbrekende voorzieningen (zoals een fiets, kleding, geld voor schoolactiviteiten, inrichting huis) voor kinderen en daarna op een traject waarin de problematiek samen met het gezin fundamenteeler wordt aangepakt.

2.6.2 Energiearmoede

Binnen de gemeente is een programmaplan voor de betaalbare energietransitie en het tegengaan van energiearmoede voor de Rotterdammers met een laag inkomen opgezet. Dit programma richt zich op een aantal sporen:

1. Meer geschikte instrumenten en voorzieningen; Er is een analyse uitgevoerd op de instrumenten op het gebied van het stimuleren van de energietransitie. De conclusie is dat voor de doelgroep met een laag inkomen een ontzorgend instrument, zoals een

- energiecoach, beter aansluit dan een financiële regeling zoals een subsidie of een lening.
2. Betaalbaarheidscan; Aan de hand van de analyse van de instrumenten hebben we een checklist opgesteld waar een toekomstig instrument wél en niet aan moet voldoen om aan te sluiten bij de doelgroep met een laag inkomen.
 3. Betere landing van de huidige instrumenten en voorzieningen; Er is in 2021 ingezet op een betere inzet RRE-vouchers (RRE staat voor Regeling Reductie Energieverbruik) bij de doelgroep. We hebben samengewerkt met de Energiebank Rotterdam. Zij hebben bijvoorbeeld 90 RRE- vouchers bij de Rotterdammers met een laag inkomen uitgedeeld. Er zijn 110 energieboxen vanuit de RRE via de taal en milieucoaches in Bospolder en Tussendijken verspreid. Zo zeggen de gebruikers van de RRE-voucher: "Wat leuk dat ik een keuze heb en dus echt zelf kan kiezen".
 4. Meer maatschappelijke aandacht en middelen;
 - a. Hiervoor is een passage opgenomen in de nieuwe welzijnsopdracht: *We verkennen een samenwerking met Havensteder over de ontwikkelingen op de energierekening voor huurders.*
 - b. Verkenning voor een pilot in Rotterdam vanuit het programma 'inclusieve energietransitie' van de provincie Zuid-Holland.
 - c. Vanuit energiearmoede hebben we een bijdrage geleverd in de prestatieafspraken met de woningcorporaties.
 - d. Beter inzicht in en meer kennis over de haalbaarheid en betaalbaarheid. Er is o.a. een kwantitatief onderzoek uitgevoerd naar de betaalbaarheid van de energierekening bij woningeigenaren en huurders.

2.6.3 Evaluatie pilot "versneld schuldregelen" en 'Initiatiefvoorstel Experiment Schuldenopkoopfonds' (20bb9344)

In de zomer van 2020 is in Rotterdam, naar aanleiding van de corona aanpak en de initiatiefnota van raadslid Yildirim, gestart met een aanpak van schulden gericht op één van de groepen Rotterdammers die (hard) werden getroffen door de coronacrisis, namelijk de ondernemers. Hoewel de initiatiefnota van raadslid Yildirim breder is dan alleen de doelgroep ondernemers, deelden wethouder Grauss en raadslid Yildirim de wens om juist voor deze groep wat te doen, waarmee het initiatief op het juiste moment kwam. De pilot "Versneld Schuldregelen" is daarvan het resultaat. De doelgroep voor deze interventie is ondernemers die hun onderneming zijn gestopt door de coronacrisis én problematische schulden hebben. De interventie bestond uit twee deelprojecten:

1. 'Kwijtschelden saneringskrediet' - het aanbieden van een saneringskrediet dat na akkoord van de schuldeisers, direct kwijtgescholden werd, zodat ex-ondernemers snel schuldevrij zouden zijn.
2. 'Achterstallige boekhouding' - het aanbieden van het op orde maken van de boekhouding op kosten van de gemeente Rotterdam, omdat dit één van de grootste belemmeringen bleek in het schuldregelen voor ex-ondernemers.

Beide projecten waren bedoeld om bij te dragen aan het volgende doel: *"Schulden, die ontstaan zijn in de coronacrisis, zo snel mogelijk aanpakken in een schuldregeling, zodat rust ontstaat en mensen ruimte ervaren om zich in te zetten voor het verwerven van eigen inkomen. Het doel is dat deze kansrijke Rotterdammers nadien blijvend in hun eigen inkomen kunnen voorzien. Daarmee voorkomen we langdurige inkomensondersteuning en intensieve schulddienstverlening."*

Inmiddels zijn we bijna anderhalf jaar verder en hebben we de balans opgemaakt. Hoewel het de pilot op het oog heel passend lijkt, zien we dat veel factoren tegen werken. Ondernemers moeten stoppen anders is het bevoordeling/oneerlijke concurrentie om de schulden kwijt te schelden en bovendien zijn steunmaatregelen weer/nog steeds van kracht waardoor ondernemers minder bereid zijn tot stoppen. Dat zien we ook terug in het aantal faillissement dat de afgelopen 2 jaar historisch laag was.

Deze redenen leiden ertoe dat we tot nu toe een zeer beperkte groep mensen in deze pilot hebben kunnen bereiken. Bovendien zien we terug dat het doel dat wethouder Grauss en raadslid Yildirim deelden, namelijk mensen veel sneller uit de schulden helpen, niet door deze pilot bereikt wordt. Wel heeft de pilot ons goede aankooppunten gegeven om juist voor deze doelgroep de dienstverlening te verbeteren.

2.6.3.1 Deelproject “kwijtschelden saneringskrediet”

Voor het deelproject “kwijtschelden saneringskrediet” hebben in totaal 15 ondernemers zich aangemeld, waarvan we maar voor één ex-ondernemer succesvol de schuld hebben kunnen regelen, d.w.z. het krediet kwijtgescholden. Ook is deze persoon inmiddels weer aan het werk. Grootste probleem bij het schuldregelen voor deze doelgroep is dat er veelal informele schuldeisers zijn, vaak ook nog uit de familiale kring, die geen genoeg (kunnen) nemen met een zeer beperkt aflossing van de schuld. Daarmee bleek het project simpelweg niet succesvol te zijn, omdat er zonder akkoord ook geen krediet kwijtgescholden kan worden. Daarom is besloten dit onderdeel van de pilot niet te continueren. Uiteraard blijven we alle ex-ondernemers, volledig ondersteunen via de reguliere schulddienstverlening.

2.6.3.2 Deelproject “achterstallige boekhouding”

Een van die aanknooppunten is dat net als bij ondernemers, we ook bij ex-ondernemers zagen dat het niet op orde zijn van de boekhouding vaak een enorme vertraging oplevert bij het regelen van de schulden. Immers wanneer ondernemers schulden hebben, is het betalen van een boekhouder vaak niet mogelijk. Daarvoor is het tot nu toe veelbelovende deelproject “achterstallige boekhouding” binnen deze pilot gestart. Dat zorgt ervoor dat schulden sneller geregeld kunnen worden en dat de schuldenlast niet verder toeneemt.

Op kosten van de gemeente Rotterdam wordt de achterstallige boekhouding en eindrekening van de onderneming in orde gemaakt. De Rotterdamse Zaak¹ biedt deze dienstverlening al langer aan ondernemers, die de onderneming niet staken. Dit deelproject zit nog in de beginfase, maar de eerste resultaten zijn hoopvol. Daarom is besloten de doelgroep voor dit deelproject breder te maken dan corona getroffen en alle ex-ondernemers hiervan te laten profiteren en de pilot in 2022 te continueren. Hiermee sluiten we beter aan bij de wens van raadslid Yildirim om sneller schuldregelen voor een zo groot mogelijke groep beschikbaar te laten zijn. Bovendien is tijdens een gesprek met demissionair minister Wiersma van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dit deelproject besproken en lijkt het erop dat financiering hiervan vanuit de landelijke overheid in 2022 gaat komen. Hier blijven wij uiteraard actief op lobbyen.

Conclusie

Destijds is aangegeven dat we in deze voortgangsrapportage komen met een afdoeningsvoorstel voor het initiatiefvoorstel (toezegging staat in 21bb4254). De eerdere toezegging (20bb9823) over dit initiatiefvoorstel is tijdens de commissie WIISA van 14 april 2021 afgedaan.

Hoewel de pilot minder ver gaat dan het initiatiefvoorstel van raadslid Yildirim geeft het ons ook aanknopingspunten om verder te gaan voor deze doelgroep. Bovendien hebben we bekeken wat de mogelijkheden zijn voor een dergelijk opkoopfonds, zoals raadslid Yildirim dat voorstelt. Dit is echter voor een gemeente niet mogelijk, omdat wij dan zelf de werkzaamheden van een incassobureau gaan uitvoeren, namelijk het opkopen van waardepapieren en bij schuldenaren het ophalen van percentages op basis van afloscapaciteit. Hiermee zouden we zelf een soort incassobureau worden en dit kan en mag uiteraard niet zomaar. Over de pilot met de twee deelprojecten is contact met de NVVK¹ en Schuldenlab.nl². Ook om te bezien of het “Uitwerken van een business case en implementatieplan voor een privaat-publiek opkoop-fonds voor particuliere schulden” al gebeurd is. Dat heeft tot op heden niet plaatsgevonden.

Op basis van bovenstaande zien wij op dit moment onvoldoende mogelijkheden het initiatiefvoorstel van mevrouw Yildirim verder uit te werken, maar blijven we uiteraard wel werken aan het verkorten van de doorlooptijd van het traject. Gelukkig is in het nieuwe coalitieakkoord ook opgenomen dat het kabinet wil inzetten op het verkorten van de duur van schuldhulptrajecten. Dit is volgens ons zowel voor ondernemers, als voor alle andere Rotterdammers een oplossingsrichting die meer perspectief biedt.

Wij stellen voor met deze voorgaande informatie als reactie op het initiatiefvoorstel de toezegging (20bb9344) als afgedaan te beschouwen.

2.6.3.3 Overige hulp aan ondernemers

Uit deze pilot, maar ook uit het contact met de G4 is gebleken dat we nog een lange weg te gaan hebben om de ondernemers echt te bereiken en hulp aan te bieden. Onder andere vanwege het feit dat deze groep moeilijk om hulp vraagt bij de gemeente. Met de G4 zijn we inmiddels in gesprek om te bekijken of we van elkaar de best practices kunnen overnemen. Ook het onlangs verschenen rapport, over het onderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis voor Rotterdamse zelfstandigen³, doet over vergroten van het bereik en het verbeteren van de dienstverlening voor deze doelgroep een aantal aanbevelingen. Met een aantal van deze aanbevelingen zijn we in Rotterdam ook al bezig, uiteraard trekken Wethouder Moti en Wethouder Grauss hierin samen op. Zo is er mede door de pilot “versneld schuldregelen” een betere samenwerking tussen RBZ en het ETF, zodat de dienstverlening veel breder kan worden ingezet voor deze groep, omdat ze niet alleen ondernemer, maar ook financieel kwetsbaar zijn. Een andere aanbeveling is om intensievere vormen van ondersteuning te bieden voor deze groep. Dit geven we vorm door het nauw samenwerken en warm overdragen van ondernemers tussen het ETF en RBZ als dit nodig is.

¹ Nederlandse vereniging voor kredietbanken, gemeenten en particuliere organisaties voor schuldhulpverlening en/of voor bewindvoering (Wsnp en beschermingsbewind).

² SchuldenlabNL is een onafhankelijke stichting met als missie Nederland schuldenzorgvrij te maken. Zij zijn een stichting die zich inzet voor de landelijke opschaling van succesvolle initiatieven om zo versnippering in het hulpaanbod tegen te gaan.

³ Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI), Zoektocht naar herstel – Onderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis voor Rotterdamse zelfstandigen, 27 september 2021.

In dit verband onderzoeken we ook wat er mogelijk is in het terugvorderen van de schulden bij zowel de Rijksbelastingdienst als de gemeente zelf, hierin zullen we zeker ook optrekken met de G4 en de VNG. Tenslotte zullen we uiteraard ook in alle communicatie vanuit de gemeente over schulden extra aandacht besteden aan deze doelgroep, zoals we dat met de campagne "Schuldstop" nu ook heel bewust doen.

2.6.4 Gebiedsgericht werken

Eén van de aandachtspunten in Uit de knoop is gebiedsgericht werken. Hierin zijn de eerste stappen gezet en met resultaat:

1. In alle 14 gebieden zijn schulddienstverleningsoverleggen en in vijf gebieden zijn armoedeplatforms opgezet. Bij deze overleggen en platforms zitten alle partijen in de keten van de schulddienstverlening/armoedebestrijding uit een gebied samen om tafel om kennis en informatie uit te wisselen en knelpunten te bespreken. Ook waar geen expliciet overleg is opgestart, zijn er resultaten geboekt. Denk aan het laten meenemen van het aanpakken van armoede als onderwerp in een buurtverbeterplan en een zorg-welzijnsnetwerk.
2. In de nieuwe aanbesteding welzijn is voor de meeste gebieden het aanpakken van armoede en schulden één van de top drie prioriteiten.
3. Er is in 2021 een pilot gestart in IJsselmonde om beleid en uitvoering van armoede en schulden in het gebied nog beter te verbinden. Een netwerkregisseur Armoede & Schulden fungeert als eerste aanspreekpunt in het gebied voor alle partijen die met dit onderwerp bezig zijn. Naast aanspreekpunt en vraagbaak organiseert deze netwerkregisseur bijeenkomsten voor organisaties voor kennisuitwisseling en samenwerking. Deze pilot is verlengd, zodat er gewerkt kan worden aan borging van de uitkomsten.
4. Ten slotte is er in 2021 een 'project gebiedsgericht werken' gestart voor de duur van één jaar, dat naast het evalueren van de pilot in IJsselmonde (zie punt 3) ook in alle andere gebieden ophaalt wat er goed loopt en wat er aan verbeteringen mogelijk/wenselijk is. Gebiedsgericht werken is hier opgevat als beter verbinden van beleid aan uitvoering. In eerste instantie wordt gezien wat mogelijk is binnen de bestaande organisatie, met de aanwezige mensen en middelen. Vervolgens wordt ook in beeld gebracht wat verdere mogelijkheden zijn als er meer mensen en middelen zouden zijn. Er is in de eerste fase gesproken met vertegenwoordigers uit alle 14 gebieden: van gebiedsaccounthouders tot wijknetwerkers en in de wijken van vrijwilligersorganisaties en ervaringsdeskundigen tot wijkpastoraten en welzijnsorganisaties. De behoefte aan een betere verbinding blijkt bij iedereen te bestaan, zowel met betrekking tot de kennis en uitleg van regelingen en beleid als het leveren van beleidsinput vanuit de praktijk. Dit gebeurt natuurlijk al deels in de gebiedsplatforms armoede en schulden, maar we kunnen dit nog verder verbeteren. De komende maanden wordt vooral gewerkt aan ideeën ter verbetering van de aansluiting tussen stedelijk beleid en de gebieden.

2.6.5 Armoede en gezondheid

Mensen die in armoede leven hebben meer risico op gezondheidsproblemen. Volwassenen die leven met geldzorgen, schulden of armoede hebben vaak te maken met chronische stress, ongezonde leefstijl, chronische ziektes als diabetes mellitus type 2 en hart- en vaatziekten, maar ook psychosociale problemen. In het afgelopen jaar hebben wij daarom;

- Geïnventariseerd bij welke bestaande programma's, overleggen en beleidskaders wij kunnen aansluiten. Het armoedebestrijd en Gezond010 verbinden we beter met elkaar, het doel hiervan is om vooral aan te sluiten op wat er al georganiseerd wordt. Er zijn binnen Gezond010 een aantal sporen gedefinieerd. Wij zijn aangesloten bij het spoor gezonde basis. Op dit moment zitten we nog in een verkennende fase.
- We zijn in gesprek gegaan met Veritas, Stichting Humanitas Feijenoord, huisartsen en Praktijkondersteuners Financiën bij huisartsen. Uit deze gesprekken blijkt dat praktijkondersteuners Financiën bij huisartsen vertrouwen geven aan cliënten. De huisarts is een plek van vertrouwen voor patiënten. We onderzoeken welke werkzame elementen we hier uit kunnen halen en dit ook bij andere huisartsenpraktijken onder de aandacht kunnen brengen.
- We hebben de pilot sportfonds volwassenen verlengd, hiermee hebben we ervoor gezorgd dat een aantal doelgroepen met een laag inkomen gratis kon sporten. De verlenging wordt gebruikt om meer Rotterdammers te bereiken en Rotterdammers te leiden naar een geschikt beweegaanbod.

3 Collegetarget

Voor het jaar 2021 komt het actuele totaal van ondersteuningsplannen uit op 4.010. Dat zijn er net zo veel als voorgaand jaar. Hoewel we gedurende deze collegeperiode minder ondersteuningsplannen hebben behaald dan het gestelde collegetarget van 15.000 zien we ook dat we in tegenstelling tot het landelijke beeld - daling van 12,5% - in Rotterdam juist wel een stijging laten zien ten opzichte van 2019 van zelfs meer dan 12,5%. Net als voorgaande jaren zal wethouder Grauss in de Monitor Schuldenaanpak, die in april van dit jaar volgt, het actuele cijfer over 2021 laten zien.

Door de corona crisis was het afgelopen periode lastig om mensen met financiële problemen te bereiken. Maar juist omdat wij wel een stijging hebben laten zien geloven wij in de basis van een betere schulddienstverlening die in deze collegeperiode gelegd is. Namelijk, met de trajectbegeleiders van het ETF gaan staan naast de Rotterdammers door middel van stress-sensitieve dienstverlening. Maar zoals al eerder gezegd we zijn er nog niet, we moeten hiermee echt verder en eigenlijk is intensivering noodzakelijk

Zeker omdat in de afgelopen twee jaar, mede vanwege corona, waarschijnlijk niet minder maar juist meer mensen in de financiële problemen terecht zijn gekomen. Tegelijkertijd zien we dat het wantrouwen naar de overheid ten gevolge van onder andere de Toeslagenaffaire is toegenomen. Dat benadrukt het belang van blijven inzetten op en investeren in stress-sensitieve dienstverlening. Het samen doen met de stad, via plekken van vertrouwen en met inzet van ervaringsdeskundigen. Alleen zo kunnen we Rotterdammers met financiële problemen op tijd helpen en vooral hen vastpakken en niet meer loslaten. Daar komt nog eens bij dat wij ervan overtuigd zijn dat deze werkwijze uiteindelijk meer oplevert dan het kost.

4 Resultaten acties Uit de knoop

In onderstaande tabel leest u de stand van zaken op de diverse acties uit Uit de knoop.

	Actie	Doel	Stand van zaken
1.	Intensieve gezinsaanpak voor 500 gezinnen	Het ontwikkelen van een effectief armoede instrument om gezinnen in armoede te ondersteunen.	De eindvaluatie volgt eind 2022. Per 1 december 2021 zijn 590 gezinnen bereikt in de vier wijken (Bospolder-Tussendijken, Tarwewijk, Carnisse en Crooswijk).
2.	Onderzoeken	Cijfermatige en kwalitatieve inzichten vergaren over de doelgroep en beleidsinspanningen om beleid te ondersteunen.	In het voorjaar van 2022 worden de jaarlijkse Monitor Lage Inkomens en de Monitor Schuldenaanpak aangeboden, evenals de armoedeverkenning.
3.	Campagne bespreekbaar maken armoede/schulden	Spreken over armoede en schulden is niet langer taboe. Mensen weten waar en hoe hulp te krijgen.	De voortgang hiervan staat op pagina 7 in deze rapportage.
4.	Instellen van een bijzondere leerstoel kinderarmoede (Erasmus Universiteit)	Korte/middellange termijn): onderzoeken van beleidsinstrumenten op het gebied van armoede onder kinderen. (lange termijn): wetenschappelijke inzichten vertalen naar effectieve beleidsinstrumenten rondom armoede	De 4-jarige leerstoel is een samenwerkingsproject tussen het Nationaal Fonds Kinderhulp, Hogeschool Rotterdam (HR), de Erasmus Universiteit en de gemeente. Naast de bijzondere leerstoel wordt een lectoraat Kinderarmoede gevestigd aan Hogeschool Rotterdam en worden twee promovendi op dit terrein aangesteld. Het wetenschappelijk team kinderarmoede start 1 februari 2022. U bent hierover separaat al geïnformeerd
5.	Meer samenwerken met de stad	Creëren van gedeelde verantwoordelijkheid en spreiding van de inzet Structuur ontwikkelen om armoede te bestrijden	Zie hiervoor ook de informatie eerder in deze rapportage. De pilot in IJsselmonde waarin gewerkt wordt met een netwerkregisseur op het gebied van armoede en schulden, is van start

			gegaan op 1 april 2021 en verloopt veelbelovend. Wij verwachten hier veel van te kunnen leren op het gebied van gebiedsgericht werken: veel initiatieven (ook kleine, informele) komen in beeld en partijen worden met elkaar verbonden. Dit vergemakkelijkt het doorverwijzen naar elkaar.
6.	Verbinden van beleidsterreinen	Door betere afstemming van beleid het doorbreken van de cirkel van armoede	Maatschappelijke Ontwikkeling werkt samen met Werk & Inkomen en Dienstverlening aan het verbeteren van bereik en toegankelijkheid van de inkomensondersteuning (programma Toegankelijk Toekennen). Samen met Stadsontwikkeling wordt gewerkt aan een programmaplan voor de betaalbare energietransitie/energiearmoede. Samenwerking met onderwijs om armoede op scholen bespreekbaar te maken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de medewerker gelijke kansen die op zes basisscholen gestart is Vanuit de bestaande kaders leggen we een verbinding tussen schuldenaanpak en de nieuwe opdrachten voor Wmo en Welzijn die in 2022 zullen starten. We beogen hiermee betere en integrale hulp te bieden aan Rotterdammers die op meerdere leefgebieden ondersteuning nodig hebben. Samenwerking met de afdeling Sport in het kader van het Volwassenen Sportfonds.
7.	Uitvoering schuldenaanpak RESET Rotterdam	Meer Rotterdammers ondersteunen bij het voorkomen en aanpakken van schulden	Zie tabel Resultaten Reset Rotterdam.
8.	Vergroten van het gebruik van inkomensonder-	Meer mensen uit de potentiële doelgroep	Het niet-gebruik van inkomensondersteuning heeft verschillende redenen:

	steuning	maken gebruik van inkomensondersteuning (al dan niet tijdelijk).	1. Rotterdammers weten niet welke regelingen er allemaal zijn en waar ze recht op hebben 2. Als zij dit wel weten is het aanvragen hiervan ingewikkeld Aan beide punten werken we door middel van campagne (Extraatje010) en het programma Toegankelijk Toekennen.
9.	Dienstverlening op orde: andere bejegening en betere informatie	Onze medewerkers zijn in staat stress-sensitieve dienstverlening te bieden bij diverse loketten. Onze informatievoorziening moet op orde zijn (website/brieven,).	Zie punt 7 tabel Resultaten Reset Rotterdam(tabel hierboven). Verbeteren informatievoorziening met betrekking tot de inkomensondersteuning is onderdeel van programma 'Toegankelijk toekennen' zie punt 8 tabel Resultaten Reset Rotterdam.
10.	Meer aandacht voor de impact van bestaand beleid en beleidswijziging en	Voorkomen dat huishoudens met lage inkomens onevenredig hard worden geraakt door voorgenomen wets- en beleidsaanpassingen	Zie punt 11 tabel Resultaten Reset Rotterdam.

5 Resultaten Reset Rotterdam

In onderstaande tabel leest u de stand van zaken op de diverse acties uit Reset Rotterdam.

	Actie	Doel	Stand van zaken
1.	Schuldpreventie op scholen	Er komt meer voorlichting onder studenten en meer ondersteuning en aandacht voor studenten met financiële problemen. Aandacht hierbij voor life-events.	In 2021 is het financiële educatieaanbod uitgebreid met nieuwe aanbieders die educatieve activiteiten realiseren die een aanvulling zijn op het al aanwezige aanbod. Het Belasting- en Douanemuseum en Moneystart hebben een subsidie voor nieuwe geldlessen en een expositie ontvangen. Met deze en andere nieuwe samenwerkingspartijen hebben we het aanbod kunnen uitbreiden en bereiken we nieuwe doelgroepen (zoals het vso en hbo). In samenwerking met Wijzer in Geldzaken en de gemeente Amsterdam is onderzoek gedaan naar de behoeften van mbo docenten m.b.t. financiële educatie. De uitkomsten van dit onderzoek bieden nieuwe inzichten over kansen om het aanbod verder te optimaliseren. De Nibud zakgeldgids is zowel online als in print gepubliceerd. Waar de verspreiding van de gidsen in 2020 moeizaam verliep door corona, hebben we de afgelopen maanden wel weer fysiek gidsen kunnen overhandigen onder andere op scholen en tijdens Zomertalent. Begin 2021 heeft Amsterdam de eerste versie van de app PingPing gelanceerd. Een app gericht op jongeren die 18 worden en hen helpt bij het zetten van de belangrijkste stappen (zoals het aanvragen van een eigen betaalrekening en het regelen van een zorgverzekering), waarbij jongeren middels credits (o.a. uit te geven bij Pathé) gestimuleerd worden in het doorlopen van alle stappen. De app draagt bij aan het voorkomen van

			schulden tijdens dit life event. De eerste ervaringen in Amsterdam waren positief. Inmiddels is het Amsterdamse concept klaar voor doorontwikkeling naar Rotterdam. De inhoud wordt aangepast en op basis van de ervaringen in Amsterdam zal worden gekeken hoe de app onder de aandacht kan worden gebracht bij de doelgroep.
2.	Geldzaken en schulden bespreekbaar maken	Er komt in Rotterdam een driejarige campagne rond geldzaken	Zie punt 3 tabel Resultaten acties Uit de Knoop.
3.	Meer energie in vroegsignalering	Samen met schuldeisers wordt een stevige en duurzame aanpak van vroegsignaleren gestart.	Per 01-01-2021 is de nieuwe Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening (Wgs) in werking getreden, die een wettelijke grondslag regelt voor het delen van betalingsachterstanden. We ontvangen maandelijks tussen de 3000-5000 signalen van betalingsachterstanden, waarbij we middels een brief en/of telefoontje contact proberen te leggen om hulp te bieden bij het oplossen van de betalingsproblemen. We werken aan een doorontwikkeling van de inzet op deze betalingssignalen, waarbij we zo efficiënt en effectief mogelijk willen omgaan met de hoeveelheid aan datasignalen en de inzet die we plegen om de Rotterdammers over te halen om aan hun geldzorgen te werken. Naast de inzet op de signalen vanuit de Wgs zijn we nog steeds aanwezig op vindplaatsen zoals het Albeda college en de Voedselbank en zijn er pilots bij werkgevers om outreachend in contact te treden met kwetsbare en moeilijk vindbare doelgroepen. Deze werkwijze wordt nog geëvalueerd. Met de pilot bij werkgevers willen we niet alleen de betreffende medewerkers

			ondersteuning bieden, maar ook uitvinden op welke wijze we, middels het principe van geleend vertrouwen, nog efficiënter en effectiever outreachend Rotterdamers met geldzorgen kunnen vinden en ondersteunen in samenwerking met partijen in de stad. We beogen op basis van de 'lessons learned' uit deze pilot een vroegsignalerende aanpak verder te ontwikkelen aanvullend op onze inzet op de datasignalen vanuit de Wgs en onze aanwezigheid op vindplaatsen in de stad.
4.	Rotterdam gaat sociaal incasseren	Het aantal Rotterdamers met betalingsproblemen die tot een dwanginvordering leiden neemt af	Het kader sociaal incasseren is vastgesteld. Het interne opleidingsplan is vastgesteld en de trainingen hierin zijn gestart. Ook ligt er een plan voor verbeterde samenwerking tussen incasserende afdelingen onderling en de samenwerking met de schulddienstverlening Daarnaast is de aanbesteding deurwaarders van de gemeente gegund. Het nieuwe contract is in de maak en Sociaal Incasseren is hierin opgenomen. De proefaudit voor Keurmerk sociaal incasseren heeft in het voorjaar van 2021 plaatsgevonden en er wordt nu gewerkt aan de verbeterpunten. In september 2021 zijn we toegetreden tot de schuldeiserscoalitie.
5.	Perspectiefpact jongeren	Onderdeel van het pact is het perspectieffonds (flexibel Schulden regelen)	In 2021 heeft een tussentijdse evaluatie van het perspectieffonds (JPF) plaatsgevonden. U bent hierover geïnformeerd in de brief over de voortgang van de motie 'Jubeljaar voor een schuldenvrij Rotterdam?' (19bb14526). Het daadwerkelijke effect van de dienstverlening vanuit het JPF op het

			gedrag van jongeren, is pas goed te meten na afronding van het traject en de nazorgperiode. De eindevaluatie van de pilot loopt tot in het eerste kwartaal van 2022. Dan hebben meerdere jongeren het traject van twee jaar doorlopen en kan een beter beeld geschetst worden over het twee jaar durende traject. In totaal is er in de periode 1 januari 2021 – 1 december 2021 aan 546 jongeren hulp geboden vanuit het JPP door het ETF. Eind 2021 zijn (cumulatief) 185 jongeren aangemeld bij het JPF, waarvan er 149 waren toegelaten.
6.	Laagdrempeliger hulp	Er is een duidelijke voorkeur zonder drempels	Ondersteuning van Expertise Team Financiën (ETF) is de voorkeur voor schulddienstverlening, in alle 14 gebieden weten de partners hoe zij Rotterdammers kunnen doorverwijzen naar het ETF. Ook vanuit de VraagWijzer, het Jongerenloket en andere partners in de stad (zowel intern als extern) weet men hoe door te verwijzen naar het ETF.
7.	Stress-sensitief werken	Alle medewerkers in de keten van schulddienstverlening zijn getraind in stress sensitief werken.	De afgelopen 2 jaar is hard gewerkt aan een methodische aanpak in samenwerking met Nadja Jungmann en Peter Wesdorp (auteurs van het boek Stress-sensitief werken in het sociaal domein) om een stevige leerlijn stress sensitieve dienstverlening (SSDV) te ontwikkelen en neer te zetten. Deze leerlijn bestaat uit drie fases, waarbij ervaringsdeskundigen een belangrijke rol hebben: • Fase 1: Bewustwording • Fase 2: Zelfscan • Fase 3: Maatwerkaanbod; Inmiddels zijn ruim 650 professionals (van oa. ETF, Prestatie 010, Wijkteams, VraagWijzers, Jongerenloket en vele andere collega's) in de fase bewustwording getraind. Het doel is om alle ruim 2.400 professionals van de verschillende afdelingen die te maken hebben met Rotterdammers die financiële

			problemen hebben de leerlijn te laten volgen. Door corona hebben we hierin enige vertraging opgelopen. Vanaf Q1 2022 start de tweede fase, waarna de derde fase zal volgen.
8.	Een betere afweging bij schuldenbewind	Bewindvoering wordt proportioneel ingezet	Per 1 maart 2021 adviseert de gemeente over de vraag of een inwoner het beste kan worden geholpen door voortzetting van het bewind, of door een lichtere vorm van gemeentelijke ondersteuning. Tot nu toe zijn alle adviezen vanuit de gemeente positief geweest. Dit betekent dat we constateren dat de instelling van de bewinden juist is geweest. In de schuldenmonitor worden de cijfers over 2021 in een breder perspectief geplaatst, geanalyseerd en verder toegelicht.
9.	Rotterdamse studenten en vrijwilligers in actie	Levendige leerwerkgemeenschap rond de schuldenaanpak	In 2021 heeft het ETF zeven stagiaires gehad op zowel mbo- als hbo-niveau. Drie van hen hebben inmiddels een contract voor bepaalde tijd aangeboden gekregen. Daarnaast heeft de afdeling GoG één stagiair een (onderzoeks)stage geboden. Daarnaast maken we, via partners, gebruik van vele vrijwilligers (zoals budgetmaatjes).
10	Vaste Lasten Pakket	Goedkoper pakket voor vaste lasten aanbieden met als voorwaarde dat de lasten direct uit inkomsten betaald worden	Het vaste lasten pakket (VLP) heeft niet gebracht wat we ervan verwacht hadden. Slechts een 30-tal Rotterdammers maakt gebruik van deze vorm van dienstverlening. Het blijkt, net als bij budgetbeheer door de gemeente zelf, lastig voor mensen om de eigen regie over het geld uit handen te geven. Inmiddels is de cashback gestopt voor deelnemers. Deze cashback hield in dat deelnemers naast de dienstverlening ook een bedrag van een paar tientjes kregen als zij deelnamen aan het VLP. Deze cashback bleek niet meer haalbaar, omdat er zowel in Rotterdam als andere pilotgemeenten te weinig deelnemers waren.

		Daarom kiezen we ervoor om het VLP niet meer actief aan te bieden, uiteraard worden de huidige deelnemers nog steeds begeleid vanuit de stichting achter het VLP. Zoals ook in de vorige schuldenmonitor vermeld is er een goed alternatief, de Buddy-app. Buddy-app is een laagdrempelige vrijwillige vorm van financiële ondersteuning, waarvan de mogelijkheden steeds verder uitgebreid worden. Naast budgetbeheer op maat is dit een goed alternatief voor de doelgroep van het VLP. In de schuldenmonitor zullen we verder op de Buddy-app ingaan, omdat dan naar verwachting de testfase is afgerond.
11	Aankaarten van knelpunten via lobby	Op meerdere momenten is er gelobbyd via verschillende wegen, al dan niet gezamenlijk met de G4 en de andere partners. We hebben ook successen geboekt, al was dat in het afgelopen jaar met verkiezingen en een demissionair kabinet lastig. Allereerst zijn er verschillende werkbezoeken geweest aan Rotterdam door o.a. Van Huffelen en Wiersma. Hierbij en tijdens gesprekken met kamerleden stond vooral de Rotterdamse aanpak van de Toeslagenaffaire centraal. Uit het regeerakkoord blijkt bovendien dat de lobby zeker zijn vruchten heeft afgeworpen, een greep uit de belangrijkste punten van het regeerakkoord: • Inzet op financiële educatie, preventie en vroegsignalering, o.a. met juridisch verankerde waarborgen, zoals doelbinding en proportionaliteit;

			• Meer ruimte om een reserve aan te houden; • Verkorten duur van schuldhulptrajecten; • strengere eisen aan beschermingsbewindvoerders; • maximum stellen aan verhogingen rente- en incassokosten; • Doorverkoop van schulden als verdienmodel wordt tegengegaan. Rotterdam heeft er samen met de G4 ook hard voor gestreden dat er een goede compensatie zou komen vanuit het Rijk op de stijgende energiekosten.
12	Innoveren en experimenteren		Ook dit jaar hebben we ingezet op innoveren en experimenteren om meer Rotterdammers met financiële problemen te bereiken en te zorgen voor minder uitval. Dit doen we door verschillende pilots: • Werkgever Aafje, waarbij medewerkers met een loonbeslag actief en warm worden opgedragen naar het ETF. • In 2022 start de volgende pilot met dit keer een grote werkgever, namelijk de RET. De opzet is hetzelfde als de eerdere pilot met Aafje. • Mogelijkheden bekijken om organisaties in de wijk, waar mensen met financiële problemen al komen, te ondersteunen bij het warm overdragen van deze mensen naar het ETF. • Betalingsachterstandssignalen vanuit gemeentebelastingen gebruiken voor vroegsignalering. • In Delfshaven is de pilot Oppepper Lokaal opgestart. SIFR participeert als investeringspartner van de gemeente vanuit de Eneco-middelen in deze pilot. Het betreft hier het aanbieden voor complementaire schuldhulpverlening voor niet-kunners en/of niet-willers. Door deze

			aanvullende vorm van dienstverlening worden meer Rotterdammers bereikt die anders buiten beeld van de gemeente zouden blijven en waar op termijn de problematiek onnodig hoog zou zijn opgelopen. De Buddy-app wordt in deze pilot gebruikt (zie punt 10 in deze tabel). Oppepper Lokaal moet een blauwdruk vormen voor verdere opschaling in de stad
--	--	--	--

6 Resultaten Laat deze gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden

In onderstaande tabel leest u de stand van zaken op de diverse acties.

	Actie	Doel	Stand van zaken
1.	Ondersteuning kwetsbare gezinnen	Bereiken van kwetsbare gezinnen en laten weten dat de gemeente hen kan ondersteunen	Op basis van de samenwerkingsovereenkomst met het Jeugdeducatiefonds ondersteunen we 20 scholen in 2021 en 25 worden ondersteund vanuit NPRZ. Deze scholen ontvangen een budget dat kan worden ingezet voor armoedebestrijding op school. We kunnen u melden dat voor 2022 hier nog 10 extra scholen aan toegevoegd worden. We zijn op initiatief van de RVKO gestart met een pilot waarbij op zes scholen medewerkers gelijke kansen zijn begonnen. Op de zes scholen is in kaart gebracht welke kansen en mogelijkheden er zijn om kansengelijkheid te versterken. Op basis van het, door de Rotterdamse lector Mariëtte Lusse ontwikkelde, model SOS bij kinderarmoede, is voornamelijk de fase signaleren versterkt in deze eerste maanden. De SOS-aanpak richt zich op: Signaleren (zodat elk kind en elke jongere in armoede wordt gezien), Ondersteunen (zodat elk kind en elke jongere in armoede kan meedoen) en Stimuleren (zodat elk kind en elke jongere toekomstkansen krijgt). Dit project loopt nog door t/m augustus 2022.
2.	Versneld schuldregelen	Voorkomen dat schulden die zijn ontstaan door corona het zoeken van betaald werk in de weg staan	Zie verder hoofdtekst brief onder "Overige hulp aan ondernemers". Zie verder punt 9 in deze tabel.

3.	Communicatie jongeren, flexwerers en zzp'ers	Laten weten dat de gemeente hen kan ondersteunen	Zie punt 3 tabel Resultaten acties Uit de Knoop.
4.	Vroegsignalering jongeren	Voorkomen dat betalingsachterstanden bij jongeren oplopen tot problematische schulden	Zie hiervoor tabel Resultaten Reset Rotterdam onder punt 3 en punt 5.
5.	Samenwerking UWV	Voorkomen van Schulden bij Rotterdammers die te maken krijgen met een inkomensdaling als gevolg van verliezen betaalde baan of vermindering van aantal uren	De samenwerking met het UWV is heel waardevol gebleken. In de contacten die zij al hebben met hun klanten bespreken zij ook de financiële situatie. Als blijkt dat daar vragen over of problemen mee zijn, dan kan UWV hun klant gelijk wijzen op en verwijzen naar het ETF. Omdat op deze manier sprake is van een warme overdracht waarbij ook het UWV een rol heeft in de monitoring en motivering lukt het vaker om in gesprek te komen en hulpverlening aan te bieden. In 2021 heeft UWV in totaal 67 uitkeringsgerechtigden verwezen naar het ETF voor hulp bij hun financiële vragen. Deze succesvolle samenwerking met UWV heeft ertoe geleid dat de samenwerkingsafspraken bestendigd zijn in de reguliere processen. UWV is inmiddels toegevoegd aan de lijst van toeleidende partijen.
6a	Bespreekbaar maken financiële situatie bij aanvraag uitkering of TOZO	Laten weten dat de Gemeente kan ondersteunen bij het voorkomen en aanpakken van schulden als gevolg van een inkomensdaling	TOZO In januari 2021 is het platform www.rotterdam.nl/ondernemenindetoekomst gelanceerd en volop in ontwikkeling. Dit platform kent zijn basis in het derde steun- en herstellepakket van de overheid waarin gemeenten (zelfstandigenorganisaties en arbeidsmarktregio's) verzocht worden alle ondernemers die getroffen zijn door de coronacrisis de hand te reiken in de benodigde heroriëntatie op de toekomst. Schuldienstverlening aan ondernemers is hier als 1 van de 3 hoofdpijlers in opgenomen. In de

6b	Financiële ondersteuning	laatste week van januari 2021 ontvingen alle ondernemers die TOZO 3 aanvroegen bij de gemeente Rotterdam een brief waarin naar dit platform wordt verwezen Het platform is nog steeds actief en ondernemers kunnen hier informatie vinden en contact leggen om de nodige informatie te vinden. Verder hebben we in dit jaar ook actief bij het aanvraagformulier Tozo 4 en 5 de optie gegeven om aan te geven dat men ondersteuning zocht bij schulden, werk in loondienst en of ondersteuning bij zelfstandig ondernemerschap. In de Bbz is dit ook opgenomen. TONK De TONK-regeling is bedoeld voor huishoudens die als gevolg van inkomensverlies niet meer hun vaste lasten kunnen betalen. Rotterdamse huishoudens konden een eenmalige uitkering ontvangen van € 750, € 1.500, € 2.250 of € 3.000. Zie Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) Rotterdam.nl. De oorspronkelijke regeling (TONK1) liep van 1 januari 2021 tot 1 juli 2021. Op verzoek van het Rijk is de regeling daarna verlengd (TONK 2). Waar bij andere gemeenten TONK 2 in het algemeen ophield op 1 oktober 2021, liep de regeling in Rotterdam door tot 1 januari 2022. Huishoudens konden dus in totaal maximaal € 6.000 ondersteuning ontvangen. Op de (sociale) media, in nieuwsbrieven, op internet en ook op straat is veel aandacht gegeven aan TONK. Van de ruim 4600 aanvragen voor TONK, zijn er zo'n 3.100 aanvragen toegekend. Gemiddeld ontving een huishouden €1.893 per toegekende aanvraag.
----	--------------------------	--

			Bij de aanvraag is tevens uitgevraagd of de aanvrager met schulden kampte en hulp van de gemeente wil ontvangen. Bijna 500 Rotterdammers geven aan ondersteuning te willen bij het oplossen van schulden. Zij zijn actief persoonlijk benaderd, wat resulteerde tot bijna 250 doorverwijzingen naar ETF of naar RBZ.
7.	Combi Schulden en ontwikkelfonds	Integrale dienstverlening	Via het Rotterdams Scholingsfonds kunnen Rotterdammers (ontvangers van bijstands- of WW-uitkering, kwetsbare mbo-schoolverlaters en kwetsbare werkenden aan basis van de arbeidsmarkt) die geen werk kunnen vinden of werk dreigen te verliezen, aanspraak maken op een scholingsadvies en financiële tegemoetkoming voor hun om-, her of bijscholing (op mbo-niveau). De scholing moet zich richten op werk in tekortberoepen en groeisectoren. Zij kunnen (via het Leerwerkloket Rijnmond) een scholingsvoucher van maximaal € 2.500,- (per persoon) aanvragen. De vergoeding betreft de directe opleidingskosten zoals opleiding, boeken en overige voor de betreffende scholing verplichte leermiddelen. Cijfers over gebruik hiervan treft u aan in de tertaalmonitor W&I.
8.	Gebruikers TOZO actief informeren over overige dienstverlening Schulden en inkomensondersteuning	Laten weten dat de gemeente kan ondersteunen bij het voorkomen en aanpakken van schulden als gevolg van een inkomensdaling	Zie punt 6 deze tabel.
9.	Ondernemers die zich melden bij RBZ actief informeren over voorkomen en aanpakken	Laten weten dat de gemeente kan ondersteunen bij het voorkomen en aanpakken van schulden als gevolg van een inkomensdaling	Ondernemers worden wanneer zij contact opnemen met RBZ onder andere gewezen op het platform: www.rotterdam.nl/ondernemenindetokomst . Uiteraard worden alle ondernemers die hulp nodig hebben geholpen door RBZ. Bovendien is door

	financiële problemen		de pilot met ex-ondernemers (zie punt 2 deze tabel) de samenwerking tussen ETF, KBR en RBZ verbeterd waardoor ondernemers goed overgedragen worden naar een andere afdeling als dat voor de Rotterdamse ondernemer beter is. Zie verder hoofdstuk onder "Overige hulp aan ondernemers"
10	Verkennen hoe we samen met partijen in de stad de energie, solidariteit en goede initiatieven die in de stad zijn ontstaan als gevolg van corona kunnen vasthouden en blijven inzetten.	Vasthouden energie en samenwerking aanpak armoede	Zie voor Samen met de stad de bijgevoegde brief en punt 5 tabel Resultaten acties Uit de Knoop.

7 Bijlage 1 – subsidieoverzicht 2021

In totaal zijn er in het jaar 2021 53 subsidieaanvragen toegekend.

1. Gebieden

<i>Verdeling per gebied*</i>		
27	Heel Rotterdam	27
	Zuid	4
	Feijenoord	3
15	IJsselmonde	3
	Charlois	4
	Hoogvliet	1
	West	2
8	Bospolder-Tussendijken	2
	Oude Westen	1
	Delfshaven	3
5	Noord	5
	Kralingen-Crooswijk	2
3	Rubroek	1
2	Centrum	2
1	Hoek van Holland	1
1	Prinsenland	1
1	Prins Alexander	1

* In de subsidieaanvragen kunnen verschillende gebieden worden genoemd, en dus worden sommige projecten in verschillende gebieden uitgevoerd.

2. Thema's	aantal	%
1. Activeren, inzetten en onderhouden van een netwerk van ervaringsdeskundigen;	4	4%
2. Bevorderen van sport- en cultuurparticipatie van jongeren;	1	1%
3. Onderhouden van een wijknetwerk rondom armoede en schulden;	8	9%
4. Bevorderen financiële zelfredzaamheid van de inwoners van Rotterdam;	25	28%
5. Energietransitie;	2	2%
6. Tegengaan van voedselverspilling of bevorderen hergebruik ten gunste van huishoudens met een laag inkomen;	6	7%

7. Gezondheidsbevordering bij lage-inkomensgroepen of kinderen;	4	4%
8. Bevorderen van de sociaal emotionele competenties van kinderen die opgroeien in armoede;	12	13%
9. Vergroten van het bereik van minimaregelingen;	2	2%
10. Bestaande of nieuwe activiteiten die passen binnen de doelstellingen van het Beleidskader Armoedeaanpak 2019-2022 Uit de Knoop en het Uitvoeringsplan Rotterdamse Schuldenaanpak, Reset Rotterdam;	20	22%
11. Anders*, namelijk:	6	7%
- Taboe en schaamte - Verzachten van omstandigheden jongeren - Mensen krijgen sneller een advies over zij terecht kunnen voor hulp, de chatbot is erg laagdrempelig en schaamte speelt minder een grote rol - Bevorderen maatschappelijke participatie van Rotterdammers met een laag inkomen - Verzachten van de gevolgen van armoede voor gezinnen die niet voldoende in staat zijn winterkleding voor hun kinderen aan te schaffen - Verzachten van de gevolgen van het leven in armoede - Hulpvragen van kinderen - Verzachten van de gevolgen van het leven in armoede door huizen op te knappen t.b.v. een gezonde leefomgeving.		

*Het verzachten van de gevolgen van het leven in armoede is ook een van de doelstellingen uit het beleidskader Uit de Knoop. De beschreven thema's onder 'anders' kunnen dus ook grotendeels onder nummer 10 geschaard worden.

3. Doelgroep

Binnen de alle genoemde doelgroepen in de subsidieaanvragen kan er een onderscheid gemaakt worden tussen drie (hoofd)doelgroepen: kinderen en jongeren (in armoede), kwetsbare Rotterdammers en gezinnen (in armoede). In de aanvragen is dit op verschillende manieren gespecificeerd of gedefinieerd.

	aantal
Kinderen en jongeren (in armoede)	18
0-18 jaar	
8-18 jaar (risicojongeren)	
Kinderen die gebruik maken van de Voedselbank	
Basisonderwijs	
Voortgezet onderwijs	
MBO-studenten	
Kwetsbare Rotterdammers	18
Rotterdammers in armoede/schulden	

	Minima	
	110% WSM	
	Rotterdammers met schulden, geen financieel overzicht, taalachterstand	
	Rotterdammers met financiële problemen	
	Inwoners Oud-Charlois: eenzaamheid, psychosociaal, ziekte, etnische en culturele achtergrond, armoede	
	Werkzoekenden met een minimum inkomen	
	Kwetsbare inwoners Hoek van Holland	
	Kwetsbare Rotterdammers met professioneel hulpverlening	
Gezinnen		13
	Huishoudens met problematische schulden	
	Moeders en oma's van kinderen (0-16 jr.) met een migratieachtergrond	
	Gezinnen met een minimum uitkering/in de schuldsanering	
	Gezinnen met een migratieachtergrond	
	Gezinnen net boven de armoedegrens	
Overig*		5
	Sociale initiatieven	1
	Bedrijven/professionals die direct in contact staan met Rotterdammers met schulden	1
	Alle Rotterdammers	2
	10-14 jaar (breed)	1

*Bij overig gaat het bijvoorbeeld over een initiatief gericht op algemene voorlichting op scholen of de Chatbot of Arm in Arm Roadshow.

8 Bijlage 2 – Feitenkaart armoede en schulden

Zie aparte bijlage